

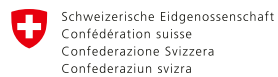

POKRETAČI

PROMENA

Republika Srbija

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sprovodi program

POKRETAČI PROMENA

Beograd, septembar 2022.

Sadržaj

05 PREDGOVOR

---

07 O PROGRAMU SWISS PRO

- 11 Reč Ambasadora
- 15 Naš pristup razvoju
- 19 Stvaranje partnerstava

23 DOBRO UPRAVLJANJE

- 27 Unapređenje usluga
- 33 Digitalizacija društva
- 37 Širenje znanja
- 41 Stvaranje timova

43 SOCIJALNA UKLJUČENOST

- 47 Dostupnost javnih usluga
- 53 Udruživanje snaga
- 57 Jačanje zajednice

61 RODNA RAVNOPRAVNOST

- 65 Podrška ravnopravnosti
- 69 Pokretanje inicijativa

72 ZAVRŠNA REČ

---

75 LISTA PROJEKATA

Predgovor

Program Swiss PRO predstavlja srž partnerske saradnje Vlade Republike Srbije, Vlade Švajcarske i UNOPS u Srbiji. Naše zajedničke inicijative doprinele su unapređenju lokalnog upravljanja i boljem kvalitetu života skoro 60.000 ljudi u 99 gradova i opština širom Srbije.

U bliskoj saradnji sa Ministarstvom za državnu upravu i lokalnu samoupravu, Ministarstvom za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, lokalnim samoupravama, sproveli smo aktivnosti koje su doprinele poboljšanju socio-ekonomskog položaja osoba sa smetnjama u razvoju, Roma, žena, starijih, nezaposlenih, omladine i dece.

Zajedno sa partnerima iz Stalne konferencije gradova i opština, Swiss PRO je podržao i izgradnju kapaciteta više od 5.000 zaposlenih u lokalnim samoupravama. Ponosni smo na napredak koji su manje razvijene opštine postigle, imajući u vidu da je najveći deo aktivnosti realizovan u periodu pandemije kovida 19.

Dosadašnji rad, procesi koje smo pokrenuli, kao i rezultati koje smo zajedno ostvarili nas čine ponosnim. Ipak, sagledavanje potreba lokalnih zajednica nas podseća na rad koji nam tek predstoji. Shvatamo značaj daljeg ostvarivanja promena koje smo pokrenuli i rado ćemo zajedno sa našim partnerima biti njihovi pokretači, prateći zajednice ka društveno-ekonomskom razvoju.

Nastavićemo da podržavamo Vladu Republike Srbije i lokalne samouprave u njihovim naporima da ostvare održivi razvoj, kao i da sarađujemo sa Vladom Švajcarske u različitim oblastima razvojne saradnje, pri čemu će misija UNOPS – da pomaže građanima da izgrade bolji život i zemljama da ostvare održivi razvoj – ostati naš zajednički prioritet.

Mikela Telatin

direktorka višedržavne kancelarije UNOPS u Srbiji

O PROGRAMU SWISS PRO

REGION ŠUMADIJE I ZAPADNE SRBIJE

Mačvanski okrug

Bogatić, Vladimirci,
Koceljeva, Krupanj,
Loznica, Ljubovija,
Mali Zvornik
i Šabac

Kolubarski okrug

Valjevo, Lajkovac,
Ljig, Mionica,
Osečina i Ub

Pomoravski okrug

Despotovac, Jagodina,
Paraćin, Rekovac,
Svilajnac i Čuprija

Šumadijski okrug

Arandelovac, Batočina,
Knić, Lapovo, Rača,
Topola i Kragujevac

Zlatiborski okrug

Arilje, Bajina Bašta,
Kosjerić, Nova Varoš,
Požega, Priboj, Prijepolje,
Sjenica, Užice i Čajetina

Moravički okrug

Gornji Milanovac,
Ivanjica, Lučani i Čačak

Raški okrug

Vrnjačka Banja, Kraljevo,
Novi Pazar, Raška i Tutin

Rasinski okrug

Aleksandrovac, Brus, Varvarin,
Kruševac, Trstenik i Čičevac

REGION JUŽNE I ISTOČNE SRBIJE

Braničevski okrug

Veliko Gradište, Golubac, Žabari,
Žagubica, Kučevo, Malo Crniće,
Petrovac na Mlavi i Požarevac

Podunavski okrug

Velika Plana, Smederevo,
Smederevska Palanka

Borski okrug

Bor, Kladovo, Majdanpek
i Negotin

Zaječarski okrug

Boljevac, Zaječar,
Knjaževac i Sokobanja

Nišavski okrug

Aleksinac, Gadžin Han,
Doljevac, Merošina,
Ražanj, Svrlijig i Niš

Toplički okrug

Blace, Žitorađa,
Kuršumlija i Prokuplje

Pirotski okrug

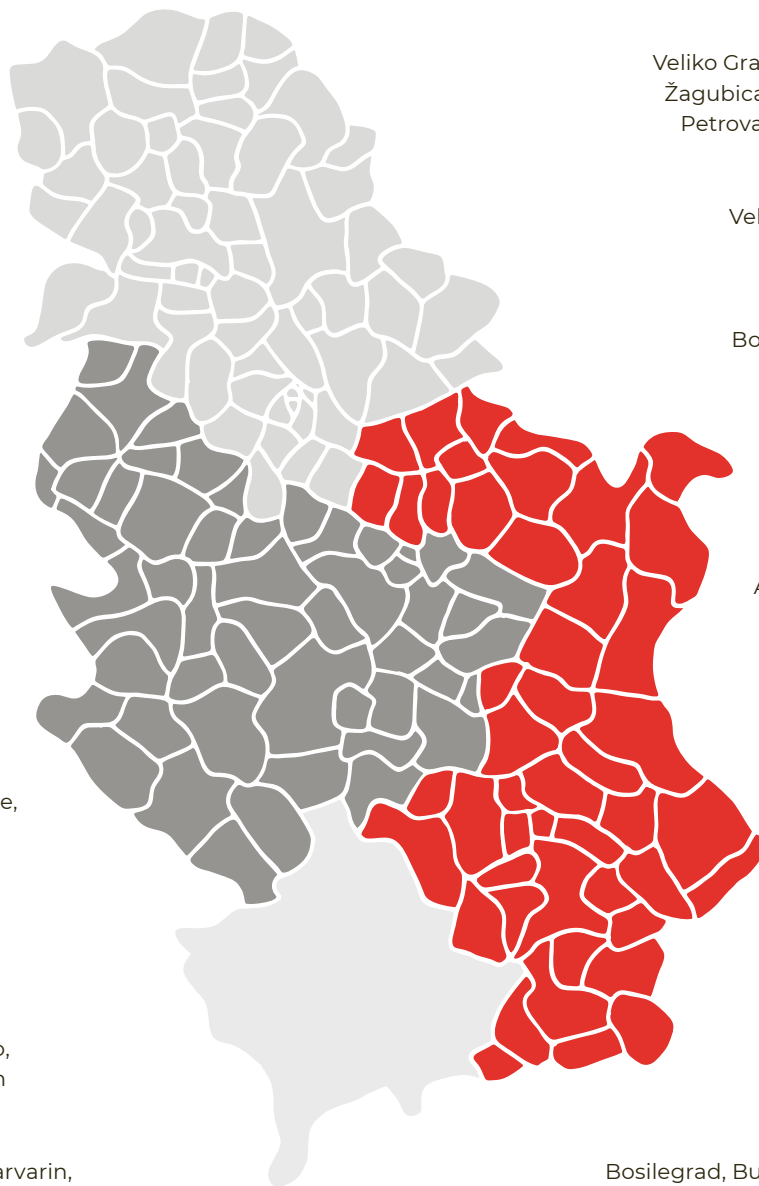
Babušnica,
Bela Palanka,
Dimitrovgrad i Pirot

Jablanički okrug

Bojnik, Vlasotince,
Lebane, Leskovac,
Medveđa i Crna Trava

Pčinjski okrug

Bosilegrad, Bujanovac, Vladičin Han,
Vranje, Preševo, Surdulica i Trgovište

Program „Podrška Vlade Švajcarske razvoju opština kroz unapređenje dobrog upravljanja i socijalne uključenosti – Swiss PRO“ doprineo je poboljšanju kvaliteta života građana i građanki u 99 lokalnih samouprava (JLS) u regionima Šumadije i zapadne Srbije i Južne i istočne Srbije.

Program je doprineo unapređenju lokalnih kapaciteta za primenu principa dobrog upravljanja, sprovođenju mera i politika socijalne uključenosti kako bi se poboljšali uslovi života stanovništva, naročito onih koji pripadaju ranjivim društvenim grupama, kao i sprovođenju politika rodne ravnopravnosti i unapređenju položaja žena u lokalnim zajednicama.

Vlada Švajcarske podržala je realizaciju ove intervencije, započete u januaru 2018. godine, sa 6,6 miliona evra. Program je sprovela Kancelarija Ujedinjenih nacija za projektne usluge

(UNOPS) u saradnji sa Ministarstvom državne uprave i lokalne samouprave i Ministarstvom za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja. Deo aktivnosti u vezi sa unapređenjem dobrog upravljanja na lokalnom nivou realizovan je u partnerstvu sa Stalnom konferencijom gradova i opština (SKGO).

Swiss PRO se oslanjao na dobru praksu i ostvarene rezultate svojih prethodnika – programa EU PROGRES i Evropski PROGRES.

Projekti podržani u okviru programa birani su putem javnih poziva i sprovedeni su u skladu sa metodologijom dodele bespovratnih sredstava, a lokalnim samoupravama je pružena i sveobuhvatna tehnička podrška, kao i podrška u vidu izgradnje kapaciteta zaposlenih u lokalnim samoupravama.

DOBRO UPRAVLJANJE

SOCIJALNA UKLJUČENOST

RODNA RAVNOPRAVNOST

Reč ambasadora

Swiss PRO, jedan od naših vodećih programa u Srbiji, u velikoj meri je pomogao lokalnim vlastima da primenjuju dobro upravljanje u praksi, pružajući im podršku u jačanju demokratskih struktura zasnovanih na vladavini prava, ljudskim pravima i socijalnom uključivanju.

Lokalne samouprave imaju važnu ulogu u Švajcarskoj s obzirom na decentralizovani karakter njenog političkog sistema. Premda se švajcarski sistem ne može jednostavno preslikati na druge kontekste, ideje i iskustva iz Švajcarske mogu se koristiti i prilagoditi situaciji u Srbiji.

Swiss PRO je pružio podršku republičkim i lokalnim vlastima u rešavanju brojnih ključnih i gorućih pitanja: od poboljšanja odgovornosti i transparentnosti u vršenju javnih poslova, reforme javne uprave, usavršavanja državnih službenika i razvoja eUprave, do unapređenja pristupa pravima i zadovoljavanja potreba ranjivih grupa, kako niko ne bi bio izostavljen.

Istaknuti rezultati programa, koji se podudaraju sa ciljevima Programa švajcarske saradnje u Srbiji, ne bi bili ostvareni da nije bilo bliske saradnje i podrške Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave, Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Poverenika za zaštitu ravnopravnosti, lokalnih samouprava, organizacija građanskog društva i samih građana i građanki.

Ubeđen sam da je Swiss PRO značajno doprineo demokratskom, inkluzivnom i održivom razvoju Srbije i blagostanju njenih građana i građanki. Moji saradnici i ja se radujemo nastavku saradnje sa nacionalnim i lokalnim vlastima u Srbiji na daljem unapređenju dobrog upravljanja i podršci reformskim nastojanjima.

Nj.E. Urs Šmid
Ambasador Švajcarske
u Srbiji

O programu Swiss PRO

103* JLS

DOBILE SU TEHNIČKU PODRŠKU

* Aktivnosti SKGO su se sprovodile na celoj teritoriji Srbije, te je podršku Swiss PRO dobilo ukupno 103 JLS

DOBRO UPRAVLJANJE

- Paketi podrške opštinama
- Dobro upravljanje i infrastrukturni projekti
- eUprava
- Finansiranje OCD
- Pružanje usluga građanima/kama
- Upravljanje vanrednim situacijama

SOCIJALNA UKLJUČENOST

- Mere socijalne uključenosti
- Politike socijalne zaštite

RODNA RAVNOPRAVNOST

- Lokalne politike rodne ravnopravnosti
- Rodno odgovorno budžetiranje
- Institucionalno jačanje i zagovaranje

35

Unapređenje
eUprave

107

Socijalna
uključenost

28

Rodna
ravnopravnost

99

LOKALNIH SAMOUPRAVA

OD JANUARA 2018.
DO NOVEMBRA 2022.

6,6 MILIONA EVRA

FINANSIRALA VLADA ŠVAJCARSKE

337.893 EVRA

SUFINANSIRALE JLS I OCD

9 JAVNIH POZIVA
SPROVEDENO

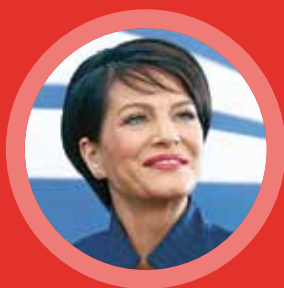
58.374

DIREKJNIH KORISNIKA/CA

Podrška Vlade Švajcarske kroz program Swiss PRO izuzetno je značajna jer je suštinski doprinela naporima Vlade Srbije i Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave da javnu upravu učini modernim servisom za građane i građanke, kao i privredu.

Kroz Godišnju nagradu za najbolju opštinsku/gradsku upravu pokazali smo strateško usmerenje da podržimo dalje unapređenje dobrog upravljanja na lokalnom nivou, u cilju još kvalitetnijeg odgovora na konkretne potrebe i očekivanja građana i građanki.

Marija Obradović

ministarka državne uprave
i lokalne samouprave

Naš pristup razvoju

U sve tri dosadašnje faze, program je imao konsekventan pristup u osmišljavanju i sprovođenju razvojnih intervencija.

Pristup se ogledao u deklariranim ciljevima donatora i iskazanim prioritetima primalaca podrške, kojima se pristupalo kao „bližim” ciljevima, dok je fokus istovremeno bio usmeren na cilj strateškog nivoa, čije ostvarivanje donosi kvalitativnu promenu.

Taj cilj je *pozitivna promena* koja društvo u Srbiji približava željenom stanju u kojem građani i građanke žive kvalitetnijim životima, u kojima je vladavina zakona neprikosnoven, a odgovornost i transparentnost rada vršilaca javnih funkcija i javnih institucija, na svim nivoima, uslov bez kojeg ne može funkcionisati javni sektor i u kojima građani, građanke i civilno društvo ostvaruju pripadajuću ulogu u inkluzivnim procesima definisanja javnih politika i donošenja odluka od javnog interesa.

Dostizanje tog glavnog cilja se, drugim rečima, svodi na primenu principa dobrog upravljanja u praksi.

Program je snažno podržavao ostvarivanje relevantnih strateških prioriteta Vlade Republike Srbije, iskazanih kroz dokumenta javnih

politika, strategija, akcionih i drugih planova, programa, zakona, uredbi, a pre svega kroz njihovu primenu na lokalnom nivou.

Tako je, na primer, pružana tehnička podrška sa ciljem razvoja lokalnih kapaciteta i sposobnosti za sprovođenje relevantnih elemenata reforme javne uprave, reforme sistema lokalne samouprave, razvoja elektronske uprave i informacionog društva, prevencije i zaštite od diskriminacije, lokalnih politika, mera i usluga socijalne zaštite, socijalnog uključivanja ranjivih grupa, pružanja podrške razvoju i osnaživanju civilnog društva i unapređenju rodne ravnopravnosti.

U čemu je osobenost našeg autentičnog pristupa unapređenju (dobrog) upravljanja na lokalnom nivou, naše podrške lokalnim zajednicama i društvu u celini u ostvarivanju „pozitivne promene“ i kretanju ka ostvarenju strateškog cilja razvojnih programa?

Moglo bi se reći da je to *koherentnost intencije*. Shvatajući da se dobro upravljanje ne može „uvesti“ jednom intervencijom, uvek uvažavajući kontekst, potrebe i prioritete primalaca podrške, program je sinhronizovano radio na unapređenju ukupnog lokalnog upravljanja kroz prilagođen i integrisan pristup kao dodatne vrednosti osnovnim ciljevima intervencije.

Srž ovog pristupa je bilo kontinuirano institucionalno jačanje direktnih korisnika (npr. lokalnih samouprava) kroz tehničku podršku kao mehanizam transfera znanja i izgradnju kapaciteta.

Na primer, ako bi se radilo o aktivnostima za unapređenje eUprave, najvažniji deo procesa bio bi usmeren ka razvijanju i uvođenju lokalnih politika, procesa i procedura, koje bi se odnosile na upravljanje procesima uvođenja ili unapređenja eUprave – dakle, na eUpravljanje. Ili, ukoliko bi se radilo o uvođenju nove usluge socijalne zaštite, najobimniji deo posla bi se odnosio na tehničku podršku, na zajednički rad na izgradnji kapaciteta i stvaranju sposobnosti na lokalnom nivou da se politike socijalne zaštite razvijaju na osnovu podataka, prema pravima i potrebama ranjivih grupa, primenjujući principe dobrog upravljanja.

Krajnji ishodi svih navedenih primera su bili *rezultati* opisanih procesa, koje su nesumnjivo doprinele pozitivnim promenama društva i menjale nabolje živote građana i građanki u Srbiji.

Unapređenje položaja ranjivih grupa je jedan od prioriteta rada Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja i Vlade Republike Srbije.

Naš cilj je da pružimo podršku onim građanima i građankama kojima je ona najpotrebnija. Za ostvarenje tog cilja veoma nam je značajna podrška svih, jer samo u partnerstvu i zajedno možemo ostvariti najbolje rezultate.

Hvala Vladi Švajcarske i programu Swiss PRO koji je podržao realizaciju projekata lokanih samouprava kojima je unapređen kvalitet i pristup uslugama socijalne zaštite, sa posebnim osvrtom na stare i osobe sa invaliditetom.

Darija Kisić Tepavčević

ministarka državne uprave
i lokalne samouprave

**Уїрава йо мери
свих нас**

**МИНИСТАРСТВО
ДРЖАВНЕ УПРАВЕ
И ЛОКАЛНЕ
САМОУПРАВЕ**

Stvaranje partnerstava

Najvažniji odnos poverenja uspostavljen je kroz partnerstvo programa Swiss PRO sa lokalnim samoupravama.

Partnerstvo je izgrađeno kroz zajednički rad kako na jačanju ljudskih resursa i upravljačkih kapaciteta, tako i na unapređivanju lokalnih regulativa i procesa. Kvalitet ove saradnje ogledao se u prilagođenosti podrške lokalnim potrebama, a sve u krajnjem cilju boljeg života građana i građanki u Srbiji.

Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave bilo je glavni partner programa, koji je strateški usmeravao aktivnosti u oblasti reforme javne uprave i pružao finansijsku podršku za unapređenje dobrog upravljanja u vidu godišnje nagrade lokalnim samoupravama.

Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja pružalo je strateške smernice

za intervencije u oblasti socijalne uključenosti i davalo podršku lokalnim samoupravama i civilnom društvu u zajedničkim aktivnostima usmerenim ka poboljšanju položaja ranjivih grupa stanovništva.

Kao partner programa, SKGO je pružio lokalnim samoupravama sveobuhvatnu tehničku podršku za unapređenje upravljanja, naročito u aspektima odgovornosti, transparentnosti, učešća, efikasnosti i delotvornosti rada.

Sa nacionalnim institucijama, kao što su Nacionalna akademija za javnu upravu i Kancelarija za informacione tehnologije i elektronsku upravu, uspostavljena su partnerstva u izgradnji kapaciteta stručnjaka za dobro upravljanje, odnosno eUpravu i elektronske usluge.

Poverenje i kvalitet odnosa koje je program Swiss PRO izgradio sa predstavnicima lokalnih samouprava, organizacija civilnog društva, kao i nacionalnim i međunarodnim partnerima, jedan su od ključnih faktora uspeha aktivnosti koje su, uz veliku posvećenost i zajedništvo, sprovedene u 99 gradova i opština.

Marko Vujačić

šef programa višedržavne kancelarije
UNOPS u Srbiji

Primenjujući švajcarska iskustva i stručnost u demokratskom upravljanju, lokalne vlasti u Srbiji kojima je Swiss PRO pružio podršku unapredile su dobro upravljanje i pružaju efikasnije, delotvornije i inkluzivne javne usluge u lokalnim zajednicama, uključujući usluge koje se odnose na socijalnu zaštitu i uključivanje marginalizovanih grupa, a istovremeno su povećale učešće građana i građanki u procesima kreiranja javnih politika i odlučivanja.

Veoma sam ponosan na činjenicu da smo uspešno doprli do lokalnih vlasti u Srbiji, uključujući najnerazvijenije zajednice i u velikoj meri ostvarili ciljeve sva tri stuba programa, što je dovelo do poboljšanja života građana i građanki, kao i pružanja boljih, pravičnijih javnih usluga.

Rihard Koli
šef razvojne saradnje
Ambasade Švajcarske u Srbiji

DOBRO UPRAVLJANJE

Dobro upravljanje

Dobro upravljanje predstavlja proces kojim zajednica, bilo na nivou države ili na lokalnom nivou, upravlja na toj teritoriji i od ključne je važnosti kako bi se postigao društveno-ekonomski razvoj, zasnovan na principima odgovornosti i vladavine prava, transparentnosti, učešća, nediskriminacije i jednakosti, efikasnosti i delotvornosti.

Kroz sveobuhvatnu intervenciju jačanja kapaciteta, Swiss PRO je doprineo institucionalizaciji i formalizaciji procesa primene principa dobrog upravljanja u radu lokalnih samouprava i postigao vidljive sistemske promene. Ovo je u saradnji sa SKGO ostvareno kroz razvoj 446 lokalnih regulativa koje se primenjuju u 62 JLS, unapređujući na taj način izvršavanje javnih dužnosti i obaveza, dok je kroz aktivnosti izgradnje kapaciteta u 164 JLS unapređeno znanje zaposlenih o dobrom upravljanju.

Posebna pažnja je bila usmerena na bolji pristup eUslugama kroz unapređenje eUprave u 70 JLS, kao i na unapređenje pružanja usluga i rad sa građanima i građankama u 27 JLS. Pored toga, u 16 JLS učešće građana i građanki

u planiranju budžeta doprinelo je efikasnijem korišćenju budžeta lokalnih samouprava u interesu zajednice.

U saradnji sa Ministarstvom državne uprave i lokalne samouprave i SKGO u okviru programa Swiss PRO uspostavljena je Godišnja nagrada za najbolje prakse lokalnih samouprava u primeni principa dobrog upravljanja. Godišnja nagrada se dodeljuje već četiri godine kao dugoročna mera Vlade Srbije za unapređenje dobre uprave i upravljanja na lokalnom nivou.

37.205

KORISNIKA/CA OSTVARILI
PRISTUP USLUGAMA
I UNAPREDILI ZNANJA

Pre 10 godina bilo je izazovno naći sagovornike na temu dobrog upravljanja na lokalnom nivou, a sada već imamo uspostavljenu mrežu stručnjaka u više od 50 lokalnih samouprava širom Srbije.

**Dragan
Mladenović**

savetnik za dobro upravljanje
programa Swiss PRO

62 JLS

SPROVODE

446 REGULATIVA

ZA UNAPREĐENJE LOKALNOG
UPRAVLJANJA

164 JLS

UNAPREDILE KAPACITETE
ZA DOBRO UPRAVLJANJE

70 JLS

UNAPREDILO E-UPRAVU

27 JLS

UNAPREDILO PRUŽANJE USLUGA
I RAD SA GRAĐANIMA/KAMA

16 JLS

SPROVELO JAVNE RASPRAVE
O BUDŽETU

Unapređenje usluga

Kroz aktivno učešće građana i građanki doprineli smo unapređenju lokalnih javnih usluga.

Zadovoljstvo građana i građanki kvalitetom života meri se i zadovoljstvom pruženim uslugama. Upravo zbog toga program Swiss PRO je veliki deo svoje intervencije usmerio na unapređenje javnih usluga.

Nakon sprovedenog istraživanja o zadovoljstvu građana i građanki kvalitetom pružanja usluga u 50 JLS, Swiss PRO je podržao gradove i opštine da uspostave mehanizme za brže reagovanje u otklanjanju nedostataka iskazanih od strane stanovništva. Ukupno 60 usvojenih mera dovelo je do trajne promene u 27 JLS u pogledu unapređenja pružanja usluga, između ostalog u oblasti poljoprivrede, turizma i saobraćaja, kao i poboljšanog učešća javnosti u lokalnim procesima odlučivanja.

Jedinstveni pristup uvođenja principa dobrog upravljanja u procese sprovođenja lokalnih infrastrukturnih projekata, podržanih od strane komplementarnih programa EU PRO i Norveška za vas - Srbija, doneo je nove vrednosti planiranim ishodima pomenutih projekata i promenio razumevanje i pristup lokalnih samouprava u definisanju i ostvarivanju javnog interesa. O širem doprinosu ovog pristupa uvezivanja primene principa dobrog upravljanja sa konkretnim projektnim aktivnostima govori i činjenica da je više od 32.000 korisnika/ca (18.000 iz ranjivih grupa) iz 26 JLS ostvarilo bolji pristup pravima i time unapredilo kvalitet života.

Takođe, kroz tehničku podršku programa Swiss PRO u 16 JLS razvijeni su i unapređeni procesi, procedure i propisi o finansiranju lokalnih projekata koje sprovode organizacije civilnog društva, dok je 32 zaposlenih obučeno da ove procese sprovodi u skladu sa principima dobrog upravljanja.

60 MERA

USVOJENO
ZA UNAPREĐENJE
USLUGA

26 JLS

UNAPREDILO UPRAVLJANJE
INFRASTRUKTURNIM
PROJEKTIMA

32.000

GRAĐANA/KI OSTVARILO
BOLJI PRISTUP USLUGAMA
I PRAVIMA

16 JLS

UNAPREDILO PROCEDURE
ZA FINANSIRANJE
PROJEKATA OCD

32 ZAPOSLENIH

U JLS UNAPREDILI ZNANJA
O FINANSIRANJU
PROJEKATA OCD

Posebno smo zahvalni Vladi Švajcarske i partnerima iz Swiss PRO što su primenili pristup koji je relevantan za kontekst Srbije i time obezbedili efektan alat za unapređenje dobrog upravljanja na lokalnom nivou.

Neprekidnim radom na uređenju internih procesa i uvođenju novih praksi, lokalne samouprave se stalno usavršavaju u smislu povećanja odgovornosti, transparentnosti i inkluzivnosti u radu i pružanju usluga građanima i građankama.

Sanja Putnik

pomoćnica ministra državne uprave i lokalne samouprave,
Sektor za evropske integracije i međunarodnu saradnju

RAVNOPRAVNIJI PRISTUP ZDRAVSTVENIM USLUGAMA ZA ZDRAVIJE DRUŠTVO

Opština Žagubica je kroz infrastrukturni projekt rekonstruisala sistem grejanja Doma zdravlja u cilju bolje energetske efikasnosti, ali se pri tome vodilo računa i o ranjivim grupama. Tako je Dom zdravlja usvojio Pravilnik o lečenju pacijenata iz osetljivih grupa kojim se propisuje prioritet u postupanju sa osobama sa smetnjama u razvoju, trudnicama i decom do 15 godina, čime se ostvaruje princip nediskriminacije u praksi.

Dodatno, Dom zdravlja redovno sprovodi istraživanje zadovoljstva pacijenata pruženim uslugama, kao i rezultatima primene usvojenog Pravilnika (94% ispitanika iskazalo zadovoljstvo), čime se jača princip učešća.

Digitalizacija društva

Kroz nove elektronske usluge i otvorene podatke približili smo lokalne samouprave građanima i građankama.

Modernizacija rada lokalne samouprave podrazumeva unapređenu eUpravu u cilju efikasnijeg pružanja usluga građanima i građankama, kao i privrednim subjektima.

Kroz sprovođenje projekata za nabavku računarske opreme, 35 JLS osnažilo je tehničke kapacitete za sprovođenje elektronske uprave.

Program Swiss PRO je, u saradnji sa Kancelarijom za informacione tehnologije i elektronsku upravu, sproveo sveobuhvatnu podršku u 70 JLS za unapređenje lokalnih kapaciteta i procedura za eUpravu, uređenje relevantnog regulatornog okvira i sticanje praktičnih veština za razvoj i uspostavljanje eUsluga. Ukupno 351 službenik i službenica su unapredili znanja i

veštine za otvaranje podataka, elektronske usluge, elektronsku razmenu podataka i elektronsku pisarnicu.

Razvijene su nove eUsluge koje su 32 JLS objavile na portalu eUprava i time stanovništvu omogućile da brzo i lako pristupe određenim pravima i uslugama koje su u nadležnosti lokalne administracije, poput izdavanja informacije o lokaciji, podnošenja zahteva za naknadu zarade tokom porodiljskog odsustva i prijave komunalnog, saobraćajnog ili ekološkog problema.

Pored toga, 42 JLS su unapredile institucionalni okvir za otvaranje podataka i godišnje budžete i brojne druge javno dostupne informacije učinile mašinski čitljivim. Program je u 16 JLS podržao uvođenje asistivnih tehnologija za pristup zvaničnim internet prezentacijama gradova i opština, kao i upodobljavanje internet prezentacija smernicama koje je izdala Kancelarija.

U okviru kampanje „Da kliknemo zajedno!” više od milion ljudi je informisano putem društvenih mreža o prednostima upotrebe eUsluga i otvorenih podataka, dok su na trgovima širom Srbije organizovane promocije novih eUsluga.

Kroz podršku Swiss PRO, uspostavili smo osam novih eUsluga čime je gradska uprava postala efikasnija i dostupnija sugrađanima, koji sada mogu uštedeti i vreme i novac prilikom ostvarivanja svojih prava.

Posebno smo ponosni na to što smo na portalu otvorenih podataka objavili 65 skupova podataka, što je značajno doprinelo transparentnosti javne uprave i većem poverenju građana.

Nihat Biševac

gradonačelnik
Novog Pazara

Da kliknemo
 zajedno!

35 PROJEKATA
ZA UNAPREĐENJE
TEHNIČKIH KAPACITETA JLS

351 SLUŽBENIK/CA
UNAPREDILI KAPACITETE
ZA E-UPRAVU

32 JLS
PRUŽAJU NOVE
E-USLUGE GRAĐANIMA
I GRAĐANKAMA

12 MILIONA
PREGLEDA PROMOTIVNOG
SADRŽAJA NA INTERNETU
I DRUŠTVENIM MREŽAMA

42 JLS
OBJAVILE BUDŽETE
U MAŠINSKI ČITLJIVOM
OBLIKU

200 OBJAVA
U MEDIJIMA SA LOKALNOM
I NACIONALNOM
POKRIVENOŠĆU

16 JLS
UNAPREDILO INTERNET
PREZENTACIJE I INTEGRISALO
ASISTIVNE TEHNOLOGIJE

Širenje znanja

Promovisali smo lokalne stručnjake za dobro upravljanje i podstakli dalje usavršavanje kroz nacionalne institucije.

Program Swiss PRO je usmerio posebnu pažnju na sticanje znanja o primeni principa dobrog upravljanja. Kroz dvogodišnju obuku za predstavnike/ce iz 32 JLS (22 žene), uspostavljena je mreža stručnjaka u ovoj oblasti, kao važan resurs u procesima lokalnog razvoja.

Ovi resursi su dodatno osnaženi za horizontalno širenje stečenog znanja kroz obuku za trenere, koju je tokom dva ciklusa obuka uspešno završilo 49 predstavnika/ca lokalnih institucija (23 žene). Na kraju procesa, uspostavljena su 23 stručna tima, a devet polaznika/ca obuka akreditovano je za stalne predavače Nacionalne akademije za javnu upravu. Formiranjem ovih timova na lokalnom nivou stvoreni su trajni resursi za primenu principa

dobrog upravljanja u procesima donošenja odluka, izrade lokalnih politika i pripreme razvojnih projekata.

Brojne aktivnosti naših partnera iz SKGO dale su snažan doprinos unapređenju kapaciteta zaposlenih u lokalnim samoupravama i donosilaca odluka za primenu principa dobrog upravljanja. Ukupno 59 različitih treninga, regionalnih obuka, vebinara, onlajn kurseva i radionica za razmenu iskustava organizovano je kako bi 2.088 javnih službenika/ca (1.391 žena) unapredilo svoja znanja i veštine pohađanjem akreditovanih obuka. Pored unapređenja postojećih i razvoja novih procedura i akata u skladu sa najboljim praksama, u okviru sprovođenja paketa podrške kroz obuke, razvijena su znanja i veštine 2.631 službenika/ce.

Objavljen je Priručnik za sprovođenje principa dobrog upravljanja na lokalnom nivou, a koristeći Indeks dobre uprave, dva puta je sprovedena analiza učinka i kapaciteta lokalnih samouprava u primeni principa dobrog upravljanja. Indeks je zabeležio povećanje ukupnih kapaciteta lokalnih samouprava za primenu principa dobrog upravljanja u oblastima transparentnosti i učešća građana/ki, antikorupcijskih politika, kao i administrativne efikasnosti i delotvornosti. Povećanje je posebno izraženo u gradovima i onim opštinama koje su u ovim oblastima dobile pakete podrške.

Pandemija kovida 19 i istraživanje u vezi sa posledicama koje je izazvala ukazali su na neadekvatne kapacitete i resurse gradova i

opština za rad u uslovima vanrednih situacija. Swiss PRO je pružio tehničku podršku u 30 JLS i ojačao lokalne kapacitete neophodne za reaganje u vanrednim situacijama. Kroz izradu modela internih akata i smernica, obuke zaposlenih, kao i kreirani Vodič za upravljanje u vanrednim situacijama, stvorena je osnova za integrisan pristup upravljanju rizicima u vanrednim situacijama na lokalnom nivou.

Trening za dobro upravljanje mi je bio veoma značajan za razvoj znanja i veština, koje sada primenjujem u poslu kojim se bavim. Posebno mi je drago što sam ojačala kapacitete da unapredim svoju lokalnu zajednicu i širim znanje među kolegama, kako bi lokalna samouprava bila spremna da pruži kvalitetnije usluge građanima i građankama.

**Mia Vukić
Vitomirović**

koordinatorka Kancelarije
za mlade grada Zaječara

4.719 ZAPOSLENIH

U **164 JLS** UNAPREDILO ZNANJE
O DOBROM UPRAVLJANJU

23 JLS

USPOSTAVILE STRUČNE TIMOVE
ZA DOBRO UPRAVLJANJE

54 ZAPOSLENIH

OSNAŽENO ZA UPRAVLJANJE
VANREDNIM SITUACIJAMA

49 ZAPOSLENIH

U JLS USPEŠNO PROŠLO
OBUKU ZA TRENERE

Rezultati zajedničke saradnje pokazali su da gradovi i opštine žele i mogu da unaprede lokalni pravni okvir, procedure i praksu u oblastima kao što su uključivanje građana i građanki u proces donošenja odluka, posebno u izradu lokalnog budžeta, transparentnost u radu, prevencija korupcije ili unapređenje rada administracije.

Nikola Tarbuk

generalni sekretar Stalne konferencije
gradova i opština

Stvaranje timova

Razvijanjem veština i znanja i razmenom iskustava izgradili smo stručne timove za dobro upravljanje u 55 JLS.

Aleksinac, Babušnica, Bajina Bašta, Bela Palanka, Bogatić, Bojnik, Bosilegrad, Bujanovac, Čuprija, Dimitrovgrad, Doljevac, Gadžin Han, Gornji Milanovac, Ivanjica, Jagodina, Knić, Knjaževac, Kragujevac, Kraljevo, Krupanj, Lapovo, Lebane, Loznica, Majdanpek, Medveđa, Negotin, Niš, Nova Varoš, Novi Pazar, Preševo, Priboj, Prijepolje, Prokuplje, Rača, Raška, Rekovac, Sjenica, Surdulica, Svrljig, Smederevska Palanka, Sokobanja, Svilajnac, Šabac, Topola, Tutin, Užice, Valjevo, Varvarin, Velika Plana, Veliko Gradište, Vlasotince, Vranje, Vrnjačka Banja, Žagubica i Zaječar.

SOCIJALNA UKLJUČENOST

Socijalna uključenost

Iako živimo u eri zalaganja za poštovanje svih ljudskih prava, i dalje se sva društva bore sa duboko ukorenjenim sistemskim nejednakostima među ljudima. Iz ovog razloga, intervencije socijalnog uključivanja ostaju ključni proces za postizanje jednakih mogućnosti i garantovanog pristupa osnovnim građanskim, političkim, socijalnim i ekonomskim pravima, kao i javnim uslugama.

Program Swiss PRO je težio unapređenju socijalne uključenosti na lokalnom nivou kroz poboljšanje kvaliteta života ljudi u lokalnim zajednicama i ispunjavanje njihovih prava i potreba. Kao rezultat, program Swiss PRO je doprineo jačanju kapaciteta 52 JLS u planiranju politika i sprovođenju mera socijalne uključenosti na osnovu potreba građana i građanki, dok je kroz 107 projekata direktno poboljšan socio-ekonomski položaj za 15.172 ljudi iz ranjivih grupa, od čega je 8.190 žena. Kao dodatna vrednost, kreirano je 300 novih radnih mesta.

Koristili smo svaku priliku da podstaknemo saradnju organizacija civilnog društva i lokalnih samouprava u cilju unapređenja položaja ranjivih društvenih grupa.

Nataša Ivanović

službenica za socijalnu
uključenost programa
Swiss PRO

52 JLS

JLS OJAČALE KAPACITETE ZA
SOCIJALNU UKLJUČENOST

15.463

KORISNIKA/CE POBOLJŠALI ŽIVOTNE
USLOVE I UNAPREDILI ZNANJA

41

SOCIJALNA
ZAŠTITA

34

SOCIJALNO
INOVATIVNI PROJEKTI

13

SAVETODAVNE
SLUŽBE ZA GRAĐANE
I GRAĐANKE

19

PODRŠKA
PODSTANDARDNIM
ROMSKIM NASELJIMA

Dostupnost javnih usluga

Zajedno sa lokalnim samoupravama radili smo na poboljšanju položaja ranjivih grupa u lokalnoj zajednici.

Univerzalna dostupnost javnih usluga svim građanima/kama pod jednakim uslovima je od suštinske važnosti za funkcionisanje modernog društva. Stoga je bolji pristup javnim uslugama jedan od ključnih ishoda programa Swiss PRO. Naime, 13.905 korisnika/ca (6.786 žena) je kroz 85 projekata ostvarilo bolji pristup javnim uslugama iz oblasti socijalne zaštite, zdravstva i obrazovanja. Polovina projekata postigla je punu održivost kroz kontinuirano finansiranje iz lokalnih budžeta, ali i na nivou politika kroz usvajanje relevantnih lokalnih propisa kao pravne osnove za dalje sprovođenje usluga. Dodatno, održivost usluga je omogućila ne samo znatno povećanje broja korisnika/ca, već i prilagođavanje usluga kroz sagledavanje svih potreba građana i građanki.

Program je posebnu pažnju usmerio na oblast socijalne zaštite, kako kroz tehničku pomoć za procenu potreba stanovništva i razvijanje politika socijalne zaštite, u okviru koje je obučeno 283 učesnika/ce, tako i kroz projekte. Kao rezultat, 25 JLS je značajno poboljšalo efikasnost i kvalitet svojih usluga zahvaljujući primeni međusektorskog pristupa, dok je kroz 50 projekata socijalne zaštite poboljšan kvalitet života za 4.353 korisnika/ce (2.580 žena) od kojih 992 osobe sa smetnjama u razvoju. Kroz projekte je obezbeđen i bolji pristup zdravstvenim uslugama kroz redovne i specijalističke preglede za 5.193 korisnika/ce, kao i podrška u obrazovanju za 842 korisnika/ce.

U cilju omogućavanja boljeg pristupa pravima za ranjive grupe, program Swiss PRO je obezbedio finansijsku i tehničku pomoć za uspostavljanje 13 savetodavnih službi za građane i građanke, za pružanje besplatnih savetodavnih usluga u okviru kojih je 3.517 korisnika/ca (1.559 žena) ostvarilo neko svoje pravo, dok su lokalne samouprave blagovremeno pripremljene za primenu novousvojenog Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći.

Razvojni program Swiss PRO je prepoznao lokalne samouprave kao jedan od najvažnijih delova sistema socijalne zaštite i podržao sveobuhvatno jačanje njihovih kapaciteta.

Podrška koju je pružio program Swiss PRO veoma je dragocena s obzirom da bi u budućnosti lokalne samouprave trebalo da postanu još značajniji nosioci socijalne zaštite i socijalne politike na lokalnom nivou.

Biljana Zekavica

pomoćnica ministra za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Sektor za socijalnu zaštitu

5.193 KORISNIKA/CA
ZDRAVSTVENIH USLUGA

4.353 KORISNIKA/CA
USLUGA SOCIJALNE ZAŠTITE

3.517 KORISNIKA/CA
SAVETODAVNIH USLUGA

250 KORISNIKA/CA
PODRŠKE U OBRAZOVANJU

85

PROJEKATA
ZA POBOLJŠANJE
PRISTUPA JAVNIM
USLUGAMA

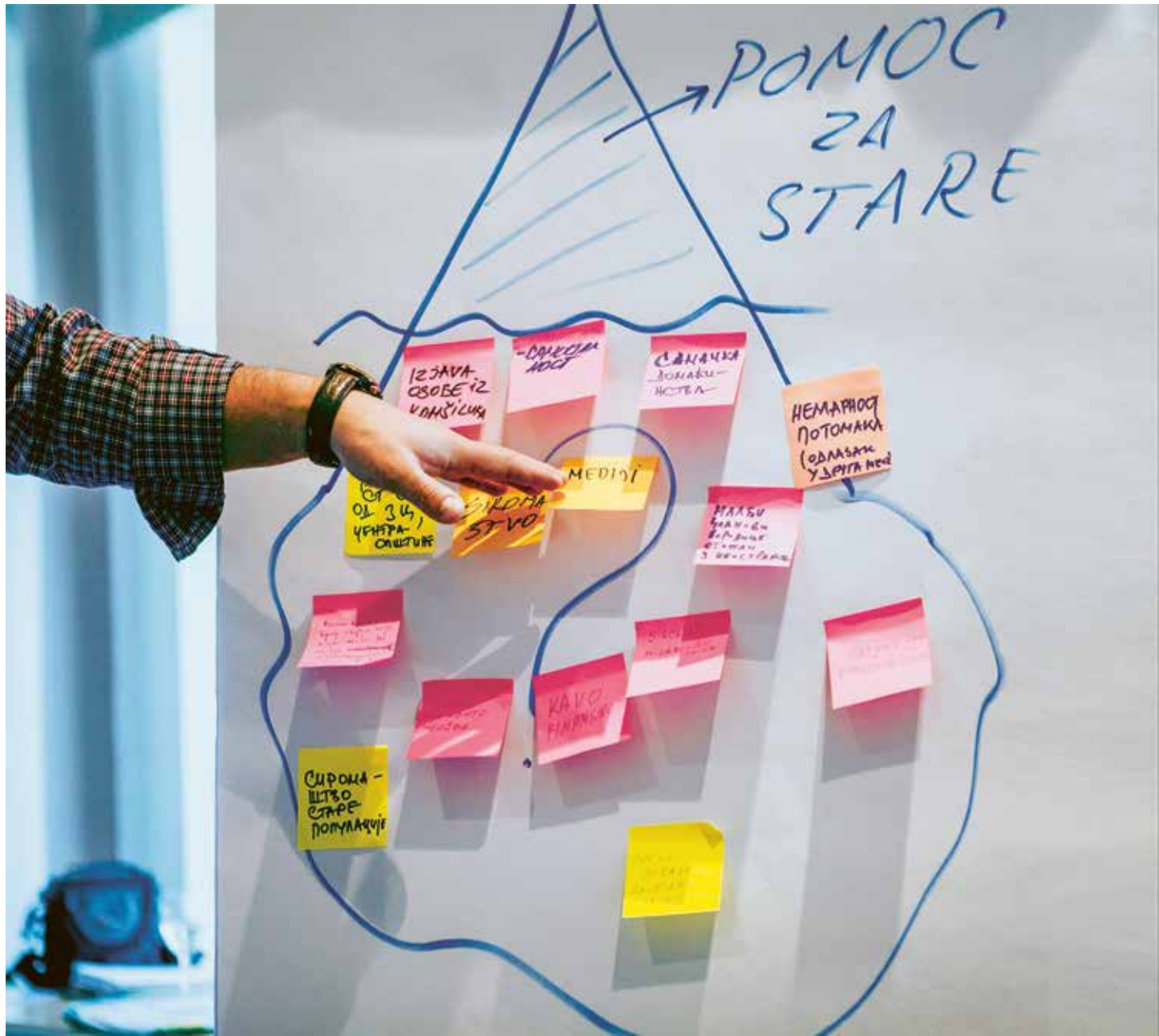
291

UČESNIK/CA UNAPREDILI
ZNAJNA ZA PLANIRANJE
I SPROVOĐENJE MERA
SOCIJALNE UKLJUČENOSTI

25

JLS ZNAČAJNO
POBOLJŠALO EFIKASNOST
I KVALITET USLUGA
SOCIJALNE ZAŠTITE

PODRŠKA RANJIVIM GRUPAMA NA JEDNOM MESTU

Nakon dva uspešno sprovedena projekta za socijalnu zaštitu finansirana kroz Swiss PRO, Grad Loznica je doneo pravilnik kojim je predviđeno osnivanje Savetovališta za socijalnu inkluziju, kao krovne usluge za sve ranjive grupe. Značaj Savetovališta je što se na jednom mestu pruža podrška različitim ranjivim grupama u prevazilaženju kriznih životnih situacija, sticanju veština za samostalan život i očuvanju kvaliteta života radi njihovog bržeg i boljeg uključivanja u društvenu zajednicu.

„Saradnja sa programom Swiss PRO motivisala nas je da unapredimo usluge socijalne zaštite u cilju što potpunije socijalne uključenosti različitih ranjivih grupa u lokalnu zajednicu”, ističe Ljiljana Ranković iz gradske uprave Grada Loznica.

Udruživanje snaga

Podržali smo partnerstva lokalnih aktera u cilju kvalitetnijeg odgovora na potrebe zajednice.

Program Swiss PRO je pružio podršku i organizacijama civilnog društva u uspostavljanju socijalno-inovativnih mera i jačanju saradnje sa lokalnim institucijama u zajedničkom odgovoru na potrebe zajednice. To je doprinelo ne samo boljem kvalitetu života korisnika/ca usluga, već i većoj efikasnosti u pružanju usluga.

Sprovedena su 34 socijalno-inovativna projekta, čiji se rezultat ogleda u boljem socio-ekonomskom položaju za 5.881 korisnika/cu (3.436 žena). Korisnici/ce su dodatno osnaženi kroz obuke za bolju zapošljivost i pristup uslugama zdravstvene i socijalne zaštite. Dodatno, saradnja različitih lokalnih aktera donela je pozitivnu promenu kroz uspostavljanje šest inovativnih mera socijalne zaštite koje postigle punu održivost.

Inovativne mere pružile su socio-edukativnu i savetodavnu podršku mladima sa problemima u ponašanju, osobama sa malignim bolestima, deci sa smetnjama u razvoju i njihovim roditeljima. Kroz individualni rad i međusektorsku saradnju poboljšana je socijalna uključenost najranjivijih.

Swiss PRO nam je pružio priliku da ozvaničimo saradnju lokalnih institucija kroz osnivanje Kluba za prevenciju i razvoj mladih sa problemima u ponašanju. Međusektorski pristup je podigao kvalitet usluga i omogućio efikasan odgovor na potrebe korisnika/ca, što je dovelo do manje recidiva, boljeg uspeha u školi i društveno prihvatljivog ponašanja.

Mila Milivojević

predsednica Udruženja „Kokoro“, Bor

1.445 KORISNIKA/CA
USLUGA SOCIJALNE ZAŠTITE

3.636 KORISNIKA/CA
ZDRAVSTVENIH USLUGA

250 KORISNIKA/CA
PODRŠKE U OBRAZOVANJU

550 KORISNIKA/CA
EKONOMSKI OSNAŽENO KROZ OBUKE

6 SOCIJALNO INOVATIVNIH
MERA USPOSTAVLJENO

PODRŠKA PORODICAMA U LEČENJU OD RAKA

Udruženje zdravstvenih radnika nacionalne asocijacije Rasinskog okruga je uz podršku programa Swiss PRO osnovalo Savetovalište „Narcis” za obolele od malignih bolesti u okviru Opšte bolnice Kruševac.

Savetovalište za više od 1.800 obolelih pruža dodatne zdravstvene usluge u vidu saveta obučenog psihologa, nutricioniste, socijalnog radnika i fizioterapeuta, čije usluge nisu obuhvaćene standardnim lečenjem hemoterapijom u bolnici.

Značaj Savetovališta za obolele i njihove porodice prepoznao je i Grad Kruševac i druge susedne opštine, te se dodelom budžetskih sredstava usluga sada pruža na regionalnom nivou za ceo Rasinski okrug.

Jačanje zajednice

Unapredili smo socijalnu uključenost ranjivih društvenih grupa kroz odgovor na posledice kovida 19.

Neadekvatnost životnih uslova u podstandardnim romskim naseljima u Srbiji dodatno je pogoršana za vreme pandemije kovida 19 što je doprinelo povećanju ranjivosti ove kategorije stanovništva, kako u pogledu zdravstvenih, tako i u pogledu socijalno-ekonomskih rizika.

Kao odgovor na posledice pandemije, program Swiss PRO je podržao sprovođenje ukupno 19 projekata od strane organizacija civilnog društva ili lokalnih samouprava u partnerstvu sa udruženjima. Ukupno 2.710 korisnika/ca (1.348 žena) ostvarilo je bolji pristup zdravstvenim uslugama ili obrazovanju, veće prihode i bolje sanitarne uslove neophodne za zadovoljenje osnovnih životnih potreba (voda za piće, kanalizacija i drugo).

2.710 KORISNIKA/CA
UNAPREDILI KVALITET ŽIVOTA

1.401 KORISNIK/CA
OSTVARILI BOLJI PRISTUP
ZDRAVSTVENIM USLUGAMA

---

592 KORISNIKA/CE
DOBILI PODRŠKU
U OBRAZOVANJU

---

384 KORISNIKA/CE
UNAPREDILI SANITARNE USLOVE

---

333 KORISNIKA/CE
EKONOMSKI OSNAŽENO

Izuzetni rezultati projekata podrške romskim podstandardnim naseljima pokazali su da je podrška Vlade Švajcarske bila usmerena na očuvanje društvenog kapitala unutar romske zajednice, uz održivo osnaživanje ljudi i njihov bolji pristup javnim uslugama i pravima.

Time još jednom izražavamo zahvalnost Švajcarskoj i njenim građanima na mogućnosti da poboljšamo solidarnost.

Osman Balić
predsednik udruženja
YUROM centar, Niš

SPOJ HUMANOSTI I RECIKLAŽE HUMANITARNI SERVIS „ODNESI”

Republički sindikat sakupljača sekundarnih sirovina je uz podršku programa Swiss PRO uspostavio inovativnu veb-platformu *odnesi.co* koja osigurava prikupljanje veće količine otpada na bezbedan način po ljudsko zdravlje.

Pored legalizacije rada i povećanog prihoda za sakupljače sekundarnih sirovina iz podstandardnih naselja u Nišu i Pirotu, građani su dobili mogućnost besplatnog korišćenja usluge.

Dodatno, uspostavljen je i humanitarni servis za donaciju nameštaja, kućnih uređaja, odeće, obuće i hrane, koji se redovno distribuiraju do najugroženijih porodica iz podstandardnih naselja u Nišu i Pirotu.

RODNA RAVNOPRAVNOST

Rodna ravnopravnost

Iako je rodna ravnopravnost jedno od temeljnih ljudskih prava, primena rodne ravnopravnosti u praksi još uvek je nedovoljno prisutna u mnogim oblastima društvenog života.

Zato je program Swiss PRO sproveo intervenciju u cilju institucionalnog jačanja lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost i njihove veće vidljivosti, posebno kod lokalnih donosilaca odluka.

Sprovođenjem relevantnih projekata i aktivnosti ojačani su kapaciteti predstavnica i predstavnika lokalnih zajednica, čime je dat doprinos pozitivnim promenama, jačanju lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost i stvaranju lokalnih ženskih odborničkih mreža. Rezultati aktivnosti vidljivi su kroz unapređena znanja i poboljšan položaj 5.706 korisnika/ca u 44 JLS.

Doprinos promociji i zagovaranju rodne ravnopravnosti u lokalnim zajednicama ostvaren je kroz uspostavljanje 31 lokalnog mehanizma za rodnu ravnopravnost, a primena lokalnih rodni politika usvojenih u 28 JLS doprinosi višem stepenu jednakosti žena pri donoše-

nju odluka i inkluzivnijem procesu definisanja lokalnih budžeta i pružanja javnih usluga.

Osnivanje ženskih odborničkih mreža u 30 JLS otvorilo je do sada neiskorišćen potencijal za procese kontinuiranog sprovođenja rodni inicijativa na lokalnim nivou. Kroz ohrabrivanje i podržavanje međustranačke saradnje lokalni odbornica u radu ostvaren je korak ka ispunjenju zajedničkog cilja – unapređenja rodne ravnopravnosti.

5.706

KORISNIKA/CA
POBOLJŠALI POLOŽAJ
I UNAPREDILI ZNANJA

Povečali smo vidljivost lokalnih mehanizama za rodno ravnopravnost, poboljšali položaj žena u ruralnim sredinama i podstakli veće učešće žena u procesima donošenja odluka.

Maida Jusufović

službenica za dobro upravljanje i rodno ravnopravnost programa Swiss PRO

44 JLS

UNAPREDILE KAPACITETE ZA RODNU RAVNOPRAVNOST

31 JLS

USPOSTAVILA MEHANIZAM ZA RODNU RAVNOPRAVNOST

30 JLS

OSNOVALO ŽENSKO ODBORNIČKE MREŽE

28 JLS

USVOJILO LOKALNE POLITIKE RODNE RAVNOPRAVNOSTI

Podrška ravnopravnosti

Kroz osnaživanje lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost doprineli smo povećanju učešća žena u procesima donošenja odluka.

Program Swiss PRO je kontinuirano radio na unapređenju lokalnih institucionalnih okvira u oblasti rodne ravnopravnosti i povećanju učešća žena u procesima donošenja odluka u lokalnoj zajednici.

Kao rezultat tehničke podrške za unapređenje mehanizama i politika rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou u 31 JLS uvedena je rodno osetljiva statistika, dok je 38 JLS unapredilo procedure za rodno odgovorno budžetiranje, čime je načinjen važan korak ka uspostavljanju sistema za praćenje ulaganja u poboljšanje položaja žena. Takođe, kao garant dugoročne primene principa rodne ravnopravnosti 28 JLS usvojilo je Evropsku povelju o rodnoj ravnopravnosti na

lokalnom nivou, a 26 JLS usvojilo je lokalne akci-
one planove za rodnu ravnopravnost, kako bi se
u praksi stvorile jednake mogućnosti za sve
građanke i građane.

Pored tehničke podrške, održano je i sedam
relevantnih obuka za 128 predstavnica
ženskih odborničkih mreža i mehanizama za
rodnu ravnopravnost.

Obuke su značajno doprinele razumevanju
važnosti uvođenja rodni perspektiva u lokalne
politike. Posebno važan rad na izgradnji
relevantnih kapaciteta bio je usmeren na
gradonačelnice i predsednice 14 gradova i
opština, kao izabrane donosioce odluka, sa
legitimitetom da podstiču i usmeravaju prime-
nu relevantnih politika, propisa i praksi koje se
tiču rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou.

Pored političke volje da se unapredi
stanje u oblasti rodne ravnopravnosti,
neophodna je i kontinuirana podrška
lokalnim samoupravama, kako bi se u
lokalnim zajednicama mnogo više čuo
glas žena prilikom donošenja odluka,
naročito u pogledu uspostavljanja
rodno odgovornog budžetiranja.

Brankica Janković

poverenica za zaštitu
ravnopravnosti

28 JLS

USVOJILO EVROPSKU POVELJU
O RODNOJ RAVNOPRAVNOSTI

26 JLS

USVOJILO LOKALNE AKCIONE
PLANOVE ZA RODNU
RAVNOPRAVNOST

38 JLS

UNAPREDILO PROCEDURE ZA
RODNO ODGOVORNO
BUDŽETIRANJE

31 JLS

UVELA RODNO OSETLJIVU
STATISTIKU

128 ŽENA

REDSTAVNICA ŽENSKIH
ODBORNIČKIH MREŽA OSNAŽENO
ZA PRIMENU RODNIH POLITIKA

Aktivnosti koje je opština Knić sprovedila uz podršku programa Swiss PRO u protekle tri godine doprinele su jačanju ženske odborničke mreže i pokretanju više inicijativa za unapređenje i bolje razumevanje principa rodne ravnopravnosti.

Zahvaljujući tim zajedničkim aktivnostima, opština Knić je dve godine uzastopno dobitnik priznanja za unapređenje rodne ravnopravnosti Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost Vlade Republike Srbije.

Svetlana Anđelić

predsednica Skupštine
opštine Knić

Pokretanje inicijativa

Podržali smo lokalne inicijative za jačanje uloga žena u zajednici.

U cilju osnaživanja mehanizama za rodnu ravnopravnost, program Swiss PRO podržao je realizaciju projekata i lokalnih inicijativa za sprovođenje mera iz lokalnih akcionih planova za rodnu ravnopravnost. Urođnjavanje relevantnih politika, rodno odgovorno budžetiranje, izgradnja kapaciteta za rodno odgovorno upravljanje i poboljšanje položaja žena u lokalnim zajednicama, neki su od konkretnih rezultata.

Kroz sprovođenje relevantnih projekata podignuta je svest o rodnoj ravnopravnosti i unapređeni su kapaciteti lokalnih samouprava za primenu rodnih politika u praksi. Projektima je unapređen pravni i institucionalni okvir za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou i osnažen položaj žena u lokalnoj zajednici.

Direktnu korist od realizacije projektnih aktivnosti imalo je 5.578 korisnika/ca (3.331 žena), među kojima su i žene sa sela, mladi, nezaposleni i osobe sa smetnjama u razvoju, žrtve nasilja u porodici i druge ranjive grupe stanovništva. Sprovedenjem ovih aktivnosti u 28 JLS unapređen je položaj žena u lokalnoj zajednici, kao i učešće žena u procesu donošenja odluka i radu lokalnih odbora i mesnih zajednica.

Plastenik i obuka za plasteničku proizvodnju, koju sam dobila kroz projekat, bila je podrška koja daje vetar u leđa da budem samostalnija, ostanem na svom gazdinstvu, obezbedim bolju egzistenciju za svoju porodicu i što je najvažnije, budem ekonomski snažnija.

Sanja Miletić

selo Rašica,
Opština Blace

28 PROJEKATA

I LOKALNIH INICIJATIVA
PODRŽANO

5.578 GRAĐANA/KI

UNAPREDILO POLOŽAJ
U LOKALNOJ ZAJEDNICI

1.687 ŽENA

OSTVARILO BOLJI PRISTUP
JAVNIM USLUGAMA

757 KORISNICA

UČESTVOVALO U PROCESU
DONOŠENJA ODLUKA

502 NEZAPOSLENE

ŽENE OSNAŽENE
KROZ OBUKE

UKLJUČIVANJE ŽENA OSNAŽUJE ZAJEDNICU

Kao rezultat aktivnosti podizanja svesti žena o mogućnostima za aktivno učešće u donošenju odluka, došlo je do znatnog povećanja učešća žena u radu mesnih zajednica u Kruševcu, naročito u seoskim sredinama.

U ekonomskom smislu, žene su osnažene za formiranje udruženja i otpočinjanje sopstvenog posla. U okviru projekta, osnovano je jedno udruženje i izrađena čak 33 biznis plana u cilju ostvarivanja subvencije za samozapošljavanje.

Završna reč

Dobro upravljanje, socijalna uključenost i rodna ravnopravnost na lokalnom nivou su principi i ideali kojima teže, a slobodno možemo reći i izazovi sa kojima se neprestano suočavaju, i najrazvijenije države i društva.

U siromašnim i manje razvijenim opštinama u Srbiji unapređenje u ovim oblastima bilo je, razume se, još veći izazov koji je još teže ostvariti. Ali u isto vreme, svaki pa i najmanji rezultat značio je veliki pomak jer je direktno uticao na živote građana i građanki, a posebno ranjivih grupa.

Uz podršku Vlade Švajcarske, zajedno smo pokretali promene koje doprinose otvorenosti, transparentnosti i inkluzivnosti organa lokalne uprave u cilju boljeg odgovora na potrebe stanovništva. Umesto jednokratne pomoći odlučili smo se za teži, ali održiviji put, kroz izgradnju sistema, unapređenje tehničkih kapaciteta, osnaživanje i sveobuhvatnu obuku zaposlenih u lokalnim samoupravama. Resorna ministarstva, SKGO, lokalne samouprave i organizacije civilnog društva bili su prirodni partneri koje je program Swiss PRO uspeo da okupi u cilju pokretanja promena.

Ponosni smo na činjenicu da je tokom skoro pet godina sprovođenja aktivnosti program uspeo da doprinese izradi kvalitetnijih lokalnih propisa i njihovoj boljoj primeni, efikasnijem sprovođenju javnih politika, boljem pristupu socio-ekonomskim pravima i javnim uslugama. Unapređenje lokalnog upravljanja, poboljšanje socijalne uključenosti i jačanje rodne ravnopravnosti rezultiralo je većim učešćem stanovništva u društvenom životu i boljim položajem žena, osoba sa smetnjama u razvoju, Roma, starijih, nezaposlenih, omladine i dece.

Jednostavno rečeno, program Swiss PRO je doprineo sistemskim pomacima koji vode ka poboljšanju kvaliteta života građana i građanki širom Srbije, a posebno ranjivih društvenih

grupa. Ovo je naravno dugoročan cilj i proces, a UNOPS će nastaviti da odgovara na potrebe lokalnih zajednica i pruža podršku tamo gde je najpotrebnija.

Verujemo da poboljšanje položaja naših korisnika i korisnica zapravo predstavlja važan doprinos razvoju naše zemlje. I zato u ime programa Swiss PRO i UNOPS želim da se zahvalim svima na posvećenom radu i velikom doprinosu pozitivnim promenama u Srbiji.

**Ana
Nedeljković Belja**

nacionalna menadžerka
programa Swiss PRO

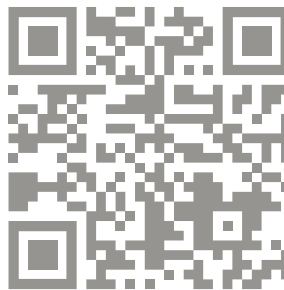
Lista projekata

Pregled podrške Swiss PRO po gradovima i opštinama.

Listi projekata i tehničke podrške koju je program Swiss PRO pružio u cilju unapređenja dobrog upravljanja, socijalne uključenosti i rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou možete pristupiti na internet prezentaciji programa dostupnoj na adresi www.swisspro.org.rs ili preko QR-koda:

POKRETAČI PROMENA

**Podrška Vlade Švajcarske razvoju opština kroz unapređenje
dobrog upravljanja i socijalne uključenosti – Swiss PRO**

Izdavač /

Višedržavna kancelarija Ujedinjenih nacija
za projektne usluge (UNOPS) u Srbiji

Za izdavača /

Mikela Telatin

Urednica /

Ana Nedeljković Belja

Autori /

Program Swiss PRO

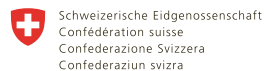
Dizajn /

Čedomir Cvetković

Beograd, 2022.

Republika Srbija

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sprovodi program

Izradu ove publikacije omogućila je Vlada Švajcarske u okviru programa „Podrška Vlade Švajcarske razvoju opština kroz unapređenje dobrog upravljanja i socijalne uključenosti – Swiss PRO, koji sprovodi Kancelarija Ujedinjenih nacija za projektne usluge (UNOPS) u partnerstvu sa SKGO. Program Swiss PRO je isključivo odgovoran za sadržaj publikacije koji ne predstavlja nužno zvanični stav Vlade Švajcarske.

swisspro.org.rs

Podrška Vlade Švajcarske razvoju opština
kroz unapređenje dobrog upravljanja
i socijalne uključenosti – Swiss PRO